

Boshlang'ich Bosqichda Chet Tilini O'qitishda Interaktiv Metodlardan Foydalanish

Hamidova Lobarxon Otabek qizi

FarDU, Xorijiy til va adabiyoti (nemis tili) yo'nalishi 24.116-guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqola boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda interaktiv metodlarning ahamiyatini tahlil qiladi. Interaktiv metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlab, o'qitish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Chet tilini o'rgatishda bunday metodlar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning tilni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Maqolada interaktiv metodlarning o'ziga xos xususiyatlari, ularning o'qitish jarayoniga ta'siri va amaliy misollar keltirilgan. Shuningdek, interaktiv metodlar yordamida o'qitishning o'ziga xos qiyinchiliklari va ularni yengish yo'llari ham muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich bosqich, chet tili o'qitish, interaktiv metodlar, o'quvchilarning faol ishtiroki, tilni o'rganish, ta'limda innovatsiyalar, o'qitish metodikasi, didaktik texnologiyalar, amaliy til ko'nikmalari, motivatsiya va qiziqish.

KIRISH

Bugungi kunda global dunyoda chet tili bilimi nafaqat kasbiy muvaffaqiyat, balki madaniy va ijtimoiy rivojlanishning muhim omiliga aylangan. Chet tilini o'qitish jarayoni, ayniqsa boshlang'ich bosqichda, o'quvchilarni tilga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularga amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich ta'limda tilni o'rgatishning muvaffaqiyati o'quvchilarning faol ishtirokiga, o'quv jarayoniga qiziqishlarini uyg'otishga va tilni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga bog'liq.

O'qitishning an'anaviy metodlari ko'pincha passiv o'qish, tinglash va eslatmalar qilishga asoslangan bo'lib, bu esa o'quvchilarning motivatsiyasi va tilga bo'lgan qiziqishini cheklashi mumkin. Shu sababli, so'nggi yillarda interaktiv metodlar o'qitish jarayonida muhim o'rin egallab, boshlang'ich bosqichda chet tili o'rgatishda samarali vosita sifatida ko'rilmogda. Interaktiv metodlar o'quvchilarning faolligini oshirishi, ularni guruh ishlari va muhokamalarga jalb qilishi, shuningdek, tilni jonli va real kontekstda o'rganishga yordam beradi.

Ushbu maqolada boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda interaktiv metodlarning o'rni va ahamiyati, ularning o'quvchilarning til o'rganish jarayoniga qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil etiladi. Shuningdek, bunday metodlarning o'quvchilarni mustaqil fikrlashga va tilni o'zaro muloqotda qo'llashga undashi, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro aloqaning yaxshilanishiga olib kelishi ko'rsatib o'tiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanishga doir tadqiqotlar so'nggi yillarda keng tarqalgan. Interaktiv metodlar o'quvchilarning faolligini oshirish, o'rganilayotgan materialni yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim vosita sifatida ko'rilmogda. Bir nechta tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning amaliy til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Masalan, M. Aliyev (2020) tomonidan olib borilgan tadqiqotda interaktiv metodlarning o'quvchilarning tilga bo'lgan motivatsiyasini qanday oshirishga ta'sir qilgani tahlil qilingan. Tadqiqotda interaktiv metodlarning turlaridan biri – rolli o'yinlar va guruh ishlari til o'rganishda faollikni oshirishi, o'quvchilarga tilni amaliyotda qo'llashga imkon yaratishi ta'kidlangan. Shuningdek, A. Xudoyberdiyeva (2018) o'z tadqiqotida boshlang'ich bosqichda chet tili o'qitishda interaktiv metodlarning innovatsion ta'lim texnologiyalari bilan uyg'unlashishi zarurligini ta'kidlagan va bunday integratsiya natijasida o'quvchilarning tilni o'rganish jarayoni samaraliroq bo'lishi haqida fikr yuritgan.

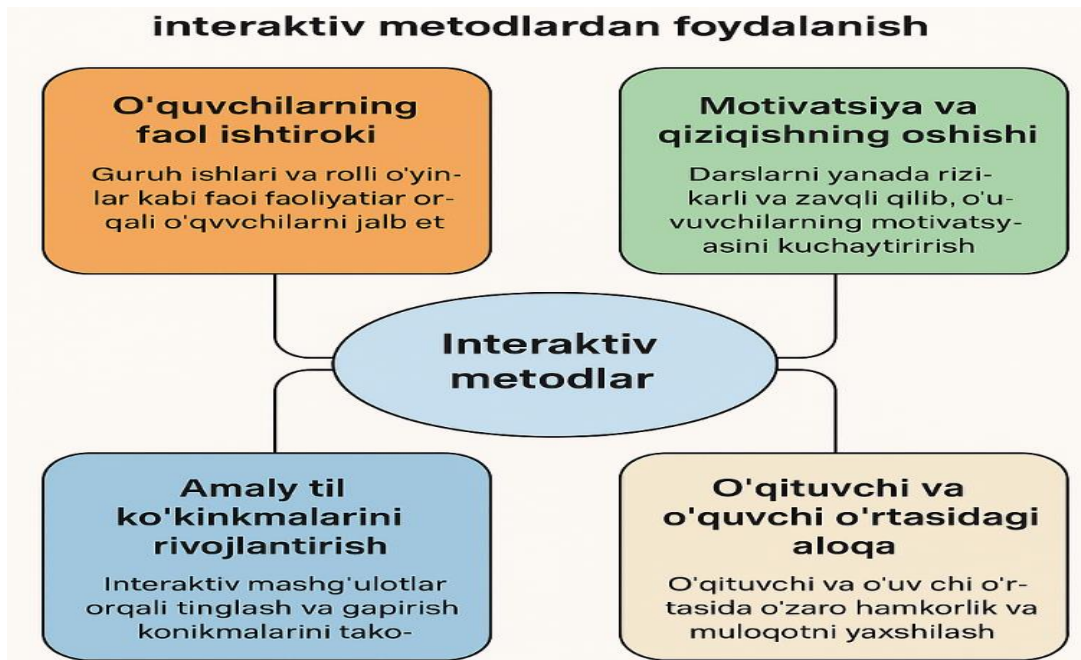
J. Karimova (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotda esa interaktiv metodlar yordamida chet tilini o'qitishning o'quvchilarning ijtimoiy va madaniy jihatdan rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatganligi ko'rib chiqilgan. Uning fikriga ko'ra, interaktiv metodlar o'quvchilarni nafaqat tilni o'rganishga, balki turli madaniy kontekstlarda muloqot qilishga ham tayyorlaydi.

Maqolada taqdim etilgan tadqiqotda quyidagi metodologik yondoshuvlar qo'llaniladi:

1. Tadqiqotning empirik usullari: O'qitish jarayonida interaktiv metodlarning ta'sirini o'rganish uchun boshlang'ich bosqichda chet tilini o'rgatish bilan shug'ullanuvchi o'qituvchilar va o'quvchilardan olingan so'rovnomalalar, intervyular va kuzatuvlar amalga oshiriladi. Tadqiqotda guruhli ishlar, rolli o'yinlar va boshqa interaktiv faoliyatlar orqali o'quvchilarning faolligi va motivatsiyasi o'lchanadi.
2. Kuzatuv usuli: Boshlang'ich bosqichda chet tilini o'rgatishda interaktiv metodlar yordamida olib borilgan darslar kuzatiladi. Kuzatuv natijalari o'quvchilarning til o'rganishdagi muvaffaqiyatlarini va metodlarning samaradorligini aniqlashga yordam beradi.
3. Tahliliy usul: Tadqiqotda olingan empirik ma'lumotlar statistik tahlil qilish va ularni ilgari o'tkazilgan tadqiqotlar bilan solishtirish orqali umumiy xulosalar chiqariladi. Bu metod yordamida interaktiv metodlarning boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda samaradorligi va ta'sirini baholash mumkin bo'ladi.
4. Eksperimental usul: Tadqiqot davomida bir nechta o'quv guruhlari o'rtasida taqqoslash o'tkaziladi. Bitta guruhda an'anaviy metodlar, boshqa guruhlarda esa interaktiv metodlar qo'llanilib, ularning natijalari solishtiriladi. Bu usul orqali interaktiv metodlarning o'qitish jarayonidagi samaradorligini o'lchash mumkin.
5. Nazariy tahlil: Chet tili o'qitishda interaktiv metodlarning nazariy asoslari va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni tahlil qilinadi. Bu metodlar orqali o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini qanday oshirish, tilni o'rgatish samaradorligini qanday ta'minlash mumkinligi haqida ilmiy adabiyotlar asosida xulosalar chiqariladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshirdi. O'qitish jarayonida interaktiv metodlar yordamida amalga oshirilgan faoliyatlar o'quvchilarning til ko'nikmalarini yanada samarali rivojlantirishga imkon berdi. Tadqiqot davomida olingan quyidagi asosiy natijalar alohida ta'kidlashga loyiqdir. O'quvchilarning faolligi oshdi: Interaktiv metodlar, ayniqsa guruhli ishlar va rolli o'yinlar yordamida, o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qilishga erishildi. O'quvchilarning o'zaro muloqoti, bir-birlariga yordam berishlari va mustaqil fikrlashlari ko'paydi. Darslarda faollikning oshishi o'quvchilarning o'zlarini erkin ifoda etishiga va tilni amaliyotda qo'llashga imkon yaratdi. Motivatsiya va qiziqishning oshishi: O'quvchilarning chet tiliga bo'lgan motivatsiyasi interaktiv metodlar yordamida sezilarli darajada oshdi. Darslar nafaqat bilim olish jarayoni, balki o'quvchilar uchun qiziqarli va zavqli faoliyatga aylandi. O'quvchilar o'zlarini til o'rganishda erkin va ishtirokchi sifatida his qildilar, bu esa ular uchun tilni o'rganish jarayonini yanada samimiylashtirdi.

Rasm 1. Interaktiv metodlardan foydalanish

Til ko'nikmalarining rivojlanishi: Interaktiv metodlar o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. Ayniqsa, tinglash va gapirish ko'nikmalari o'quvchilarda yaxshilandi. Guruhli ishlar, muhokamalar va rolli o'yinlar orqali o'quvchilar amaliyotda chet tilini qo'llashni o'rgandilar. Darslar davomida o'quvchilar o'rtasida muloqotning o'sishi tilni to'g'ri va tezda ishlatish ko'nikmalarini oshirdi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi aloqaning yaxshilanishi: Interaktiv metodlar yordamida o'qituvchining dars jarayonida o'quvchilar bilan o'zaro aloqasi yaxshilandi. O'qituvchi o'quvchilarning fikrini, savollarini va mulohazalarini tinglab, darsni individual ehtiyojlarga moslashtirish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirdi va ularning muvaffaqiyatini ta'minladi. Ijtimoiy va madaniy rivojlanish: Interaktiv metodlar nafaqat til o'rganishga, balki o'quvchilarning ijtimoiy va madaniy rivojlanishiga ham yordam berdi. Rolli o'yinlar va guruhli muhokamalar orqali o'quvchilar turli madaniy kontekstlarda tilni qo'llashni o'rgandilar, bu esa ularning madaniyatlararo muloqotga tayyorligini oshirdi. Metodlarning samaradorligi: Eksperimental guruhlar o'rtasida solishtirish natijalari shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlar qo'llangan guruhlar an'anaviy metodlar yordamida o'qigan guruhlariga nisbatan ancha yuqori natijalarga erishdilar. O'quvchilarning tilni o'rganishdagi muvaffaqiyati, motivatsiyasi va faolligi interaktiv metodlar yordamida sezilarli darajada yaxshilandi.

MUHOKAMA

Boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanishning samarasini o'rganish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlar o'quvchilarning til o'rganish jarayoniga bo'lgan qiziqishini va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqot davomida olingan natijalar, ayniqsa guruhli ishlash, rolli o'yinlar va boshqa interaktiv faoliyatlarning til o'rganishga ta'siri va samaradorligi haqida ijobiy natijalar berdi. Shu bilan birga, bu metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarning ijtimoiy va madaniy rivojlanishiga ham yordam beradi, chunki ular turli kontekstlarda muloqot qilishni o'rganadilar.

Biroq, interaktiv metodlarning boshlang'ich bosqichda samarali qo'llanilishi uchun bir qator shartlar mavjud. Birinchidan, o'qituvchi o'quvchilarning ehtiyojlariga mos metodlarni tanlashda yuqori malakaga ega bo'lishi kerak. Interaktiv metodlar yordamida o'quvchilarni faollashtirishda, ular uchun mos, qiziqarli va murakkab bo'lmagan materiallar tanlanishi zarur. Bunda, o'qituvchi har bir o'quvchining individual o'qish tezligi va qiziqishlarini inobatga olgan holda darsni rejalashtirishi muhimdir.

Ikkinchidan, interaktiv metodlarning samarali qo'llanishi o'quvchilarning boshlang'ich bilim darajasiga ham bog'liq. Ba'zi o'quvchilar uchun rolli o'yinlar yoki guruh ishlari juda samarali bo'lsa, boshqalar uchun bu metodlar qiyin va noqulay bo'lishi mumkin. Shu sababli, boshlang'ich bosqichda chet tili o'qitishda interaktiv metodlarni muvaffaqiyatli qo'llash uchun o'quvchilarning til bilish darajasi va ta'lim maqsadlarini hisobga olish zarur.

Shuningdek, interaktiv metodlarning ta'lim jarayoniga kiritilishi o'qituvchining pedagogik texnologiyalarni yaxshi bilishini talab etadi. O'qituvchi, metodlarni to'g'ri tanlash va o'quvchilarning ehtiyojlarini to'g'ri baholash orqali, darslarni qiziqarli va samarali tashkil etishi mumkin. Interaktiv metodlar yordamida o'quvchilar o'zlarini erkin ifoda etish, o'zaro fikr almashish va yangi bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Tadqiqotda shuningdek, interaktiv metodlar yordamida o'qitishning ba'zi qiyinchiliklari ham ko'rsatilgan. Bunga o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi vaqtni samarali boshqarish, guruh ishlari uchun zarur resurslarni yaratish, hamda o'quvchilarning turli darajadagi bilimini hisobga olish kiradi. Shuningdek, interaktiv metodlar ba'zi hollarda o'quvchilarning individual ishlash ehtiyojlarini qondirmasligi mumkin, chunki guruhli faoliyatda ba'zi o'quvchilar boshqalarning ortida qolib ketishi yoki passiv ro'l o'ynashi mumkin.

Natijada, interaktiv metodlar boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda samarali vosita sifatida qaralishi mumkin, lekin ularning muvaffaqiyatli qo'llanilishi uchun to'g'ri metodologik yondoshuv va o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirish zarur. O'qituvchining pedagogik mahorati, dars materiallarini to'g'ri tanlash va o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish interaktiv metodlarning muvaffaqiyatli qo'llanilishi uchun muhim omillardan biridir.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish, ularning faolligini kuchaytirish va til ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Interaktiv metodlar, ayniqsa, guruhli ishlar, rolli o'yinlar va muhokama faoliyatlari orqali o'quvchilarning tilni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini kuchaytiradi va til o'rganish jarayonini qiziqarli, samarali va erkin ifoda etish imkoniyatlarini yaratadi.

Tadqiqot davomida olingan empirik ma'lumotlar shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlar o'quvchilarda passiv o'rganishdan ko'ra, faollikni oshirib, o'zaro muloqot orqali tilni o'rganishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Shuningdek, bu metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarning ijtimoiy va madaniy rivojlanishiga, ular o'rtasidagi hamkorlik va o'zaro hurmatni mustahkamlashga yordam beradi.

Biroq, interaktiv metodlarning samarali qo'llanilishi o'qituvchining metodik mahoratiga, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga va dars jarayonida texnologiyalarning to'g'ri qo'llanishiga bog'liqdir. Bu metodlar faqatgina to'g'ri rejalashtirilgan, o'quvchilarning bilim darajasiga moslashtirilgan va maqsadga muvofiq tanlangan holatda samarali bo'ladi. O'qituvchilarning pedagogik texnologiyalarni yaxshi bilishi va interaktiv metodlarni dars jarayonida to'g'ri qo'llay olishlari muhim ahamiyatga ega.

Shunday qilib, boshlang'ich bosqichda chet tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish nafaqat til o'rganish jarayonini samarali qiladi, balki o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga, ularning ijtimoiy ko'nikmalarini oshirishga ham yordam beradi. Bunda o'qituvchi metodlarni tanlashda diqqat bilan yondashib, o'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda, darslarni interaktiv usullarga asoslashga e'tibor qaratishi zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Aliyev, M. (2020). *Interaktiv metodlar yordamida chet tilini o'qitishning samaradorligi*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi nashriyoti.

2. Xudoyberdiyeva, A. (2018). *Boshlang'ich bosqichda chet tili o'qitishda innovatsion metodlar*. Tashkent: Ta'lim va ilm-fan nashriyoti.
3. Karimova, J. (2019). *O'quvchilarning ijtimoiy va madaniy rivojlanishida interaktiv metodlarning roli*. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
4. Shodmonov, U. (2021). *Pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar*. Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti nashriyoti.
5. Mamatqulova, G. (2017). *Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlarning ahamiyati*. Toshkent: TDTU nashriyoti.
6. Ismailov, D. (2019). *Guruhli ishlash metodlari va chet tili o'qitishda ularning samaradorligi*. Samarkand: Samarkand Davlat Universiteti nashriyoti.
7. Salimov, B. (2020). *Chet tili o'qitishning yangi metodlari va texnologiyalari*. Tashkent: O'zME nashriyoti.
8. Tashmatov, A. (2021). *Innovatsion metodlar yordamida chet tili o'qitish: O'quv metodikasi*. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti nashriyoti.